

FILMHANDLEDNING

Att leva i exil

– flyktingbarn berättar

Handling

Att leva i exil som producerats i samarbete med internationella Rädda Barnen, är ett intimt porträtt av flyktingbarn som tvingats fly våldet i Syriens inbördeskrig till grannlandet Libanon.

I fyra år har över fyra miljoner människor flytt från inbördeskriget i Syrien. Mer än hälften av flyktingarna är barn som har upplevt både krigets brutalitet och den smärtsamma osäkerheten att leva i exil.

Enligt UNHCR spenderar flyktingar i genomsnitt 17 år i limbo, oförmögna att åka hem eller gå vidare med livet. I denna dokumentär berättar barnen helt själva om deras smärtsamma minnen, de utmaningar de står inför och deras ständigt föränderliga förhoppningar och drömmar om framtiden.

Undervisningen ska behandla följande centrala innehåll:

Samhällskunskap Åk 4-6

- De mänskliga rättigheterna, deras innebörd och betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen.
- Aktuella samhällsfrågor i olika medier.

Samhällskunskap Åk 7-9

- Aktuella samhällsfrågor, hotbilder och konflikter i Sverige och världen. FN:s syfte och huvudsakliga uppdrag, andra former av internationell konflikthantering och folkrätten i väpnade konflikter.
- De mänskliga rättigheterna inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Deras innebörd och betydelse samt diskrimineringsgrunderna i svensk lag.
- Olika organisationers arbete för att främja mänskliga rättigheter.
- Hur mänskliga rättigheter kränks i olika delar av världen.

Samhällskunskap Gymnasiet

- De mänskliga rättigheterna, vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Folkrätten i väpnade konflikter. Den internationella humanitära rätten och skyddet för civila i väpnade konflikter.

Eleverna ska i samhällskunskap ges förutsättningar att utveckla:

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.

Ur Lgr11 & Lgy11

FILMFAKTA

ÄMNE: Samhällskunskap

ÅLDER: Från 11 år (M, H, Gy)

SPELTID: 40 min

TAL: Arabiska

TEXT: Svenska

REGI: Mani Y. Benchelah

PRODUKTIONSÅR: 2015

PRODUKTIONS LAND: Storbritannien

ARTIKELNR: ETS5065

FILMHANDLEDNING

Att leva i exil

– flyktingbarn berättar

Denna handledning är för alla åldrar så välj frågor och uppgifter efter ålder på eleverna.

Innan ni startar en diskussion kring filmen är det viktigt att läraren/ledaren går igenom handledningen och tänker på hur man ska hantera diskussionen och svaren.

DISKUSSIONSFRÅGOR

Att leva i exil

- Vad tyckte du om filmen? Är det en viktig film?
- Var det något speciellt barns historia som du fastnade för? Varför?
- Vilket land har barnen i filmen flytt ifrån?
- Var befann de sig nu?
- Känner du till konflikten i Syrien? Vad vet du om den?
- Tar filmen ställning i konflikten? Om ja, på vilket sätt?
- Var ligger Syrien? Var ligger Libanon?

- Vad är exil?
- Varför flyr man sitt land? Vad kan det finnas för olika anledningar?

- Har du träffat någon som har flytt från sitt hemland?
- Vet du deras berättelser? Vart har de flytt ifrån?
- Finns det någon i din klass som har flytt från ett krig eller varit med om liknande som barnen i filmen?
- Vad är era berättelser? Vad fick ni uppleva?
- Vilka länder tror du att det flyr flest människor ifrån?
- Känner du till konflikterna i länderna?

Aya och Abdu i Beekadalen

- Vad berättar Abdu om sitt liv innan kriget?
- Vad är anledningen till att Abdu inte pratar om kriget med sina skolkamrater?
- Vad berättar Aya hände när de med bil flydde från sin hemstad?

Båda syskonen har lärt sig att inte prata med folk om kriget för att det kan innebära fara för familjen.

- Hur tror du att Abdu och Aya känner sig? Att hela tiden vara orolig för vad de säger?

- Beskriv lägret och tältet. Hur ser det ut? Hur är omgivningen? Hur lever och bor barnen? Hur lagar de mat? Vad har de för möbler? Vad gör de för sysslor? Hur leker de?
- Hur skiljer sig deras hemmamiljö från din?

FAKTARUTA

UNHCR

På uppdrag av FN leder UNHCR, United Nations High Commissioner for Refugees, arbetet med att skydda människor på flykt undan krig och förföljelse. UNHCR delar ut nödhjälp, kämpar för deras mänskliga rättigheter och ger människor på flykt en bättre framtid.

16 FAKTA OM KRIGET I SYRIEN

Statistiken ändras hela tiden.

Informationen är från mars 2015.

- Totalt har 12,2 miljoner människor tvingats fly sina hem i Syrien. Hälften av dem barn.
- 4 miljoner människor har sökt skydd hos UNHCR i grannländerna.
- 7,6 miljoner människor är på flykt från sina hem i inne Syrien.
- Mer än 12 miljoner är drabbade av våldet och behöver hjälp för att överleva.
- 4,8 miljoner människor befinner sig i områden som är svåra nå ut med hjälp till på grund av strider.
- 212 000 syrier är fast i krigszoner helt avskurna från humanitär hjälp och har ingen möjlighet att fly därifrån.
- Hälften av alla syriska barn på flykt går inte i skolan. De riskerar att bli en förlorad generation.
- Över 4000 skolor i Syrien är förstörda.
- Mer än 1,6 miljoner i Syrien behöver tak över huvudet.
- 9,8 miljoner människor i Syrien har inte tillräckligt med mat.
- Varje dag föder 1480 kvinnor barn under hemska förhållanden.
- 11,6 miljoner människor i Syrien är i behov av rent vatten och hygienartiklar.
- 1,2 miljoner hus är förstörda.
- Omkring 220 000 människor har dött sedan krigets början.
- Var fjärde invånare i Libanon är flykting.
- Tusentals syrier har mist sina liv i försök att ta sig till Europa över medelhavet med hjälp av smugglare.

Källa: UNHCR

FILMHANDLEDNING

Att leva i exil

– flyktingbarn berättar

FAKTARUTA

PSYKISKT TRAUMA

Ordet trauma betyder skada. Ett psykiskt trauma är ofta ett resultat av en chockartad och smärtsam upplevelse som skapar så mycket stress och överväldigande känslor att de blir svåra att hantera. Upplevelsen fastnar och de hemsöks av minnet av det som hänt.

BARN MED TRAUMA

Att som barn råka ut för en traumatisk upplevelse kan skilja sig något från att göra det som vuxen. De kan vara mer sårbara men samtidigt ha väldigt bra förutsättningar att läka och må bättre.

Barn är olika sårbara och har olika erfarenheter. Åldern kan också vara avgörande. En ettåring är till exempel inte medveten om den råkar ut för medan en 10-åring kan reagera starkare då man kan inse möjliga konsekvenser. En 16-åring kan i sin tur bli mindre påverkad då han eller hon hunnit skaffa sig mer livserfarenheter.

Att yngre barn är känsligare beror bl. a. på att de saknar den kognitiva förmågan att förstå vad det är som händer omkring dem. De kan lätt översvämmas av känslor de inte klarar av att hantera.

Källa: Psykologguiden

FAKTARUTA

FOLKRÄTT

Folkrätten är till för att skydda folket inom länderna. Folkrätten består av två delar: den internationella humanitära rätten (ofta kallad krigets lagar) och mänskliga rättigheter. Den internationella humanitära rätten gäller bara under krig medan mänskliga rättigheter alltid ska respekteras.

DEN INTERNATIONELLA HUMANITÄRA RÄTTEN

Krigets lagar är de regler som stater har kommit överens om för att skydda människor och minska mänskligt lidande under krig. Syftet med den humanitära rätten är att skydda personer som inte deltar i kriget, såsom civila, sårade soldater och krigsfångar och ge skydd åt de stridande. De viktigaste reglerna och lagarna finns i Genèvekonventionerna. 194 stater har anslutit sig till dessa.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

De mänskliga rättigheterna fastställdes i sin moderna form av FN 1948. Förklaringen innehöll 30 artiklar som bl. a. säger att alla människor har rätt till ett liv i frihet, utan nöd, fruktan eller förtryck. Utöver FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna har det tillkommit sju centrala konventioner på området.

Källa: NE, Röda korset och Amnesty International

Nouredine i Arsal

- Berätta om Nouredine, vad har han varit med om?
- Vad hade hänt när de bodde i städerna Homs och Yabrud i Syrien?
- När började Nouredine att stamma?
- Varför tror du att han började stamma?

Ett barn som upplever krig kan bli traumatiserat. Man brukar tala om ett psykiskt trauma.

- Vad betyder trauma?
- Hur kan ett psykiskt trauma för ett barn ta sig uttryck?
- Vad tror du ett barn med psykiskt trauma behöver mest för att bli bättre?

Trygghet är något som barn behöver mest av allt. Men som flyktingbarn är det oftast trygghet det du saknar.

- Vad är det som gör att du känner dig trygg? I din familj? I din skola? I ditt samhälle? I ditt land?

“Det förekommer i vissa fall att en traumatisk händelse kan trigga igång stamning, men då tror man oftast att stamningen har legat latent.” Stockholms stamningscenter m. fl.

Layim i Arsal

- Hur gick det till när Layim flydde från sin hemstad i Syrien? Vad berättar hans pappa om flykten?
- Vad hjälper Layim till med i lägret? Vad tycker han om det?
- Vad får de för mat till lägret?

Fatima i Tripoli

- Hur och var bor Fatima?

Fatima berättar att hennes familj är utspridd över hela världen. Fatimas mamma berättar att de har försökt att få ihop familjen igen men att det är svårt att få kontakt och svårt att förflytta sig.

- Var finns din familj? Bor de nära dig? Kan du lätt åka till dem?
- Hur tror du att det känns för Fatima att inte veta om hennes familj och släkt är i säkerhet? Att inte veta om eller när de får ses igen?

FILMHANDLEDNING

Att leva i exil

– flyktingbarn berättar

FAKTARUTA

*

IS, ISLAMISKA STATEN, ISIS, ISIL, DAESH

Namnet på terroristgruppen är omtvistat. De har flera gånger bytt namn sedan 2004. ISIL står för Islamiska staten i Irak och Levanten, som är ett område som består av Syrien, Libanon, Israel och palestinska områden, Jordanien, Cypern och södra Turkiet. En annan variant av det namnet är ISIS, Islamiska staten i Irak och Syrien. Nu kallar sig terroristgruppen för ad-Dawla al-Islamiyya som översätts till Islamiska staten på svenska, IS.

Användandet av ordet Daesh, som är en förkortning av al-Dawla al-Islamiyya fi al-Iraq wa al-Sham, översättning av svenskans förkortning ISIL, har gruppen själva nu förbjudit. En tolkning till varför kan vara att Daesh låter som det arabiska ordet daes som betyder "trampa ned" eller "krossa", och daw'aish, som betyder "trångsynta som tvingar på andra sina åsikter".

Vissa, däribland Frankrikes regering och Barack Obama har valt att inte använda ordet Islamiska staten eller IS då de menar att terroristgruppen inte utgör en stat och att namnet suddar ut gränserna mellan islam, muslimer och islamister. Andra anser att man inte styr över vad grupper kallar sig och bör inte ändra grupperns namn av politiska skäl. Flera svenska medier har valt att använda ordet Islamiska staten för att det är en direkt översättning och ett etablerat ord bland allmänheten. Men de menar att man i text ska tydliggöra vad gruppen är – och vad den inte är. Att det kan bli vilseledande att kalla terroristgruppen för Islamiska staten utan förtydligande. Den svenska regeringen använder ordet ISIL.

Källa: TT 24/9-2014, Aftonbladet 16/11-2015, SVT 17/11-2015

I denna handledning används ordet IS, Islamiska staten endast för att använda det ord som är mest vedertaget i media.

Konflikten från barnens perspektiv

När regissören undrar om Abdu frågat någon varför konflikten i Syrien har uppstått svarar han nej. "Det är en fråga för vuxna. Inte för barn."

- Hur mycket verkade barnen i filmen ha förstått av konflikten som pågår i Syrien?
- Vad har Nouredine för uppfattning om kriget?
- Vad vet Layim om konflikten?
- Hur beskriver Layim IS, Islamiska staten*?

- Hur tror du att det känns för barnen att skiljas från sitt hem och leva i exil på grund av en konflikt man inte riktigt förstår?

I slutet av filmen återvänder vi till Nouredine och Layim i flyktinglägret i Arsal.

- Vad är det som har hänt sedan sist? Vad berättar Layim och Nouredine?

Bombanfallet i Arsal var en sammandrabbning mellan IS, Islamiska staten* och den libanesiska armén. När Nouredine förklarar vad det är som har hänt säger han att det är Bashar som ville dem ont.

- Vet du vem Bashar är?
- Vem är Bashar för Nouredine? Varför tror du att Nouredine ser Bashar som den onde i allt som händer?

Layim säger i början av filmen att han vill hämnas. Att de människor som har gjort detta förtjänar att bli behandlade på samma sätt. Och Nouredine säger att om han åker tillbaka till Homs, hans hemstad, kommer antingen Bashar att döda honom eller han döda Bashar.

- Är det rätt att känna att man vill hämnas? Att önska död åt de som gjort en illa?
- Det är ju fel att döda. Hur ska man hantera det hat och den sorg man känner?

Senare i filmen säger Layim att han inte tänker på hämnd längre.

- Varför tror du att han hade ändrat sig?

FILMHANDLEDNING

Att leva i exil

– flyktingbarn berättar

En förlorad generation?

Många vuxna som fått fly kriget är oroliga för sina barn som inte bara förlorar en trygg barndom, de förlorar även möjligheten till en god utbildning. Många barn har spenderat flera år i flyktingläger men det finns bara vissa läger som har möjlighet att driva skolor och kanske inte alltid på det språk som flyktingbarnen pratar.

- Hur viktig är en utbildning?
- Vad får du lära dig i din utbildning som du kommer att ha med dig hela livet? Diskutera!

Världen utanför

Det står UNHCR på det tält som Aya och Abdu bor i i Beekadalen.

- Vad står UNHCR för och vad är det för en organisation?
- Vilka fler organisationer känner du till som hjälper flyktingar?
- Hur beskriver Fatima Schweiz?
- Hur lång tid hade det tagit för Fatima att lära sig tyska?

När regissören frågar Fatima om det inte hade varit bättre att komma till ett land med en liknande kultur svarar Fatima att det inte handlar om kultur.

- Vad säger hon att det handlar om?

Fatima svarar att de det handlar om att folk behandlar en väl och känner med en och att ha samma rättigheter som alla andra.

- Är du begränsad av någon lag eller regel som gäller endast ett fåtal? Diskutera!

I Sverige får man inte diskriminera en människa p.g.a. kön, könsöverskridande identitet och uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

- Finns det människor i Sverige vars rättigheter är begränsade trots att lagen förbjuder diskriminering? Diskutera!

- Vems ansvar är det när ett lands regering inte längre kan skydda sina medborgare? Har vi lagar och konventioner som reglerar detta i världen? Vet du vilka det är?

FAKTARUTA

Den stora majoriteten av flyktingar från krigets Syrien befinner sig i närområdet, bara en liten del har tagit sig till Europa.

TURKIET har tagit emot ca 2 181 000 syriska flyktingar
LIBANON har tagit emot ca 1 000 000 syriska flyktingar
JORDANIEN har tagit emot ca 633 000 syriska flyktingar
EGYPTEN har tagit emot ca 127 000 syriska flyktingar
IRAK har tagit emot ca 244 000 syriska flyktingar

ZAATARI, JORDANIEN

Zaatari i Jordanien, nära den syriska gränsen, är ett av världens största flyktingläger. Zaatari har expanderat avsevärt på kort tid – från att ha varit ingenting i öknen i norra Jordanien till att bli ett av världens största flyktingläger. Det etablerades 2012 som följd av att tusentals syrier flydde över den syriska-jordanska gränsen. I Zaatari lägret finns över 83 000 syriska flyktingar.

SURUC, TURKIET

Suruc är Turkiets största flyktingläger. Många av de som bor här kommer från Kobane, som belägrats av IS*-krigare. Lägret har ca 35 000 flyktingar, de flesta syrier.

ARSAL, LIBANON

Arsal är en stad i nordöstra Libanon, nära den syriska gränsen. Flyktinglägret i Arsal har flera gånger varit med om räder och attentat som gjort att lägret inte är säkert för flyktingar.

BEEKADALEN, LIBANON

är en dal i Libanon, som sträcker sig mellan Libanonbergen och bergskedjan Antilibanon. Det finns mer än 850 informella bosättningar i Beekadalen. Människor på flykt bor i övergivna byggnader, garage, skjul och på åkrar. Nästan 250 000 människor bor i Beekadalen som mestadels består av jordbruk och vinodlingar.

SVERIGE

Sverige har under 2015 tagit in fler än 140.000 flyktingar. Det är mer än dubbelt så många som 2014. Migrationsverket har fått in nära 50 000 ansökningar om asyl från människor från Syrien. Över 16 000 av dessa är barn, varav nära 4 000 är ensamkommande.

Källa: UNHCR, Svenska Dagbladet, Migrationsverket
(Från dec 2015)

FILMHANDLEDNING

Att leva i exil

– flyktingbarn berättar

UPPGIFTER

Måla en scen

Fråga barnen vilka scener som de fångades mest av. Var någon scen som berörde? Skriv upp scenerna på tavlan och låt sedan barnen rita valfri scen! Vad är det de tar med sig för minnen av filmen? Diskutera sedan bilderna med klassen.

Flykting till Sverige

Om man som flykting kommer till Sverige hur går det till då? Var söker man asyl? Vad händer sedan? Var får du bo? Låt eleverna ta reda på det genom att söka på Röda korset och Migrationsverkets hemsidor.

Vilket är ditt hemland?

“Mitt hemland”, säger Abdu när han får frågan vad han saknar mest. Skriv en berättelse om ditt hemland och vad du skulle sakna mest om du behövde lämna det. Känner du att du har mer än ett land som är ditt hemland skriv då om alla! Läs upp för klassen och diskutera.

Trygghet

Det kan vara svårt att förstå hur det känns att ha varit tvungen att lämna sitt hem, sina ägodelar, sina vänner, sin släkt och familj, sitt liv. Vad är det som gör att du känner dig trygg? I din familj? I din skola? I ditt samhälle? I det land du bor i? Försök att beskriva skillnaderna i ditt liv och din trygghet med barnen i filmens. Skriv ned och diskutera sedan med hela klassen!

FN:s barnkonvention

Läs den korta versionen av Barnkonventionen. Diskutera konventionens olika punkter utifrån filmen. Vilka skulle kunna kopplas till barnen i filmen?

GRUPPUPPGIFTER

Organisationer för mänskliga rättigheter

Det finns internationella organisationer i vårt samhälle som arbetar för att på olika sätt uppmärksamma, motverka, förhindra och på plats avhjälpa orättvisor i världen och människor i nöd. Dela in klassen i grupper och låt dem ta reda på vad olika organisationer står för och hur de arbetar. Exempelvis Röda korset, Amnesty International, Rädda barnen, Human Rights Watch, UNICEF, Läkare utan gränser, Plan Sverige, UNHCR och Oxfam.

Hjälp flyktingarbetet

Ta reda på hur man bäst kan hjälpa till i den flyktingkris som vi har i dag. Både i Sverige och i världen. Anordna sedan en dag för insamling eller dylikt för klassen eller hela skolan!

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter

Dela upp klassen i grupper och tilldela dem varsin konvention av FN:s konventioner om mänskliga rättigheter. Vad handlar konventionen om? Hur har situationen sett ut historiskt i Sverige för de som konventionen riktar sig mot? Hur ser situationen ut i Sverige i dag för de som konventionen riktar sig mot? I resten av världen? Hur har man i det svenska samhället vidtagit åtgärder för att möta konventionen? Brister det svenska samhället på något sätt? Vad finns det för organisationer som arbetar för att se till att konventionen följs?

Genèvekonventionerna

Låt eleverna läsa på om Genèvekonventionerna. Vad är den internationella humanitära rätten? Vilka konventioner bryter konflikten i Syrien mot? Dela in klassen i grupper och låt dem ta reda på utifrån media och faktakällor om konflikten och om den har brutit mot den internationella humanitära rätten. Låt arbetet ha en sammanfattning av konflikten och en analys där Genèvekonventionerna applicerats.

LÄNKAR

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter

<http://www.regeringen.se/informationsmaterial/2012/01/a11.017/>

Genèvekonventionerna

<https://www.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/vwTreatiesByTopics.xsp>

Migrationsverket

<http://www.migrationsverket.se/>

UNHCR

<https://sverigeforunhcr.se/>

Röda korset

<http://redcross.se/>

Barnkonventionen

www.raddabarnen.se/om-oss/barnkonventionen/barnkonventionen-kort-verison